

ÎN PREAJMA LUI RODIN. DIN MOTIVAȚIILE UNEI EXPOZIȚII DE SCULPTURĂ

IOANA BELDIMAN

En somme, la Beauté est partout. Ce n'est pas elle qui manque
à nos yeux, mais nos yeux manquent à l'apercevoir.

AUGUSTE RODIN

Deslășurată amplu în spațiile aulice ale
fostului Palat Regal, articulate în jurul
Scării Voievozilor, expoziția ¹ de față readuce la
lumină un patrimoniu în bună parte uitat în

depozite, după cutremurul din 1984.

Reconsiderarea de către istoria de artă ² și
muzeografia din Europa și SUA, de circa treizeci
de ani încoace, a artei secolului trecut - și în acest

Fig. 2. Sala Rodin - Cludel. Expoziția de sculptură din anul 1984

2. Camille Claudel, "Bustul lui A. Rodin". Soclu după un desen al arh. Al. Beldiman

sens exemplul Muzeului Orsay rămâne cel mai fertil în sugestii, a constituit fundalul pe care s-a născut proiectul expoziției. Cel puțin două "idei preconceptuate" au fost astfel înlăturate atunci când am procedat la selecția operelor: sculptura secolului al XIX-lea urma să fie prezentată în complexitatea și ambiguitatea ei stilistică, fără a fi excluse forme de expresie mai puțin acceptate de gustul modern precum academismul, istoricismul etc. Pe de altă parte, trebuia înlăturată "rezerva" față de sculptura de ediție ca sculptură de serie excluzând unicatul, și pusă în schimb în evidență măiestria execuției tehnice a acestor opere alcătuind majoritatea patrimoniului nostru de sculptură franceză. Calitatea materialului

3. Antoine Bourdelle, "Beethoven", bronz. Selă împrumutată din atelierul sculptorului Horea Flămând

(bronz, teracotă), a turnării (în ceară pierdută pentru bronzuri), rafinamentul cromatic al patinei sunt rezultatul și expresia unui savant meșteșug exersat în Franța în mod neîntrerupt începând din secolul al XVI-lea - prin "bronzierii" italieni aduși la Fontainebleau de Regele François I, ajuns la apogeu în sculpturile grădinilor de la Versailles și răspândit mai larg în secolul al XIX-lea prin atelierile pariziene specializate în turnarea de ediție ³. Din 67 de opere prezentate, 63 aparțin Galeriei de Artă Europeană a muzeului, iar 4 - lucrări de Camille Claudel - sunt expuse prin generoasa amabilitate a colecționarilor Alexandra Slătineanu Sturdza, Șerban Sturdza și Barbu S. Slătineanu.

Din câteva întâlniri recente cu un muzeu atât de special ca atmosferă cum este Muzeul Rodin din Paris, s-a născut ideea articulării întregii expoziții în jurul grupului de lucrări Rodin - Camille Claudel. Și aceasta cu atât mai mult cu cât, pe de o parte, muzeul nostru posedă un interesant portret - șarjă inedit (către 1882-1883) al celebrului sculptor, datorat lui Camille Claudel, purtând semnificativa inscripție a autoarei: *Croquis d'amateur/C.Claudet*; în același timp, cunoscuta efigie magistrală a maestrului (prezentă în expunerea muzeului parizian la loc de onoare) creată de strălucita sa elevă în 1888, se află în expoziția de față prin exemplarul marcat cu sigla revistei "Mercure de France", provenind din colecția doctorului Alexandru Slătineanu.

Celor patru opere ale lui Rodin - *Vârsta de bronz*, *Primăvara*, *Eva*, *Sărutul* - văzute ca

simbol al înnoirilor prin care artistul a schimbat destinul sculpturii mondiale, li se adaugă șase lucrări de Camille Claudel dintre care cinci sunt expuse acum pentru întâia oară în România. Dacă *Sculptorul Rodin* pare a fi o lucrare necunoscută până acum cercetătorilor operei lui Camille Claudel⁴, restul pieselor - *Bustul lui Rodin* (bronz) mai sus-menționat, *Valsul* (ipsos patinat) - versiunea a doua -, *Nud de femeie ghemuit* (în două ipostaze: ipsos patinat și bronz) - sunt exemplare inedite ale unor sculpturi cunoscute. Descoperirea acestor opere aduse la București de către doctorul Alexandru Slătineanu (1873-1939) către 1902, ferite de vicisitudinile vremurilor de către urmașii colecționarului care le-au păstrat până astăzi, transformă expoziția de față în prima întâlnire a publicului românesc cu personalitatea acestui artist excepțional prin destinul operei și al vieții,

4. Camille Claudel, "Sculptorul Rodin", ipsos patinat, colecția Muzeului Național de Artă al României (detaliu)

5. Camille Claudel, "Nud de femeie ghemuit", bronz, Colecția Stroe Slătineanu, București.

6. J. B. Carpeaux. "Flora", teracotă, Muzeul Național de Artă al României.

7. J.B. Carpeaux, "Flora", detaliu cu ștampila turnătoriei. (Fotografiile nr.1-5 și 8 au fost realizate de Elieondiu Iovan, iar cele cu nr.6-7 de Minerva Văleanu).

eleva strălucită, colaboratoarea, modelul, iubita tragică a lui Auguste Rodin.

Excusez la poussière de mon corsage - spunea Camille Claudel celor care o vizitau în atelier - (...) *C'est moi même qui sculpte le marbre. J'ai horreur de confier une oeuvre au zèle d'un praticien*⁵.

Datând din perioada 1840 (anul nașterii lui Rodin) - 1920 (când Bourdelle a realizat bustul în marmură al lui Anastase Simu), celelalte lucrări prezente în expoziție au drept autori artiști contemporani cu Rodin, numărându-se, în bună parte, printre apropiații săi - maeștri, colaboratori, practicieni etc. Barye, Carpeaux, Carrier-Belleuse, Falguière, Dalou, Bourdelle ș.a. sunt nume întâlnite în biografia maestrului de la Meudon.

Adăugându-se multitudinii stilurilor, diversitatea tematică - de la lăgura și nud la plastica animalieră - conferă ansamblului varietate și mișcare. Urmărindu-se coerența și expresivitatea plastică a discursului expozițional, lucrările au fost grupate și după criteriul materialului în care au fost realizate. În hemicielul ce încununează Scara Voievozilor, în spațiile dintre coloanele îngemănate, au fost astfel amplasate în exclusivitate sculpturi în bronz; piesele din marmură albă (de Alfred Boucher și Augustin Préault) alcătuiesc un mic ansamblu în dreapta aceleiași zone; Salonul de ceai, o încăpere intimă, de format oval, cu decorație de tip neoclasice realizată în verde palid (coloane, pereți),

adăpostește cu precădere sculpturi în teracotă (Clésinger, Carpeaux, Carrier-Belleuse), speculându-se raportul cromatic dintre paleta rece a arhitecturii și ocrul potolit al pământului ars.

Prezentarea pe sele - masa de lucru a sculptorului - a majorității lucrărilor a derivat din dorința de a-l trimite pe vizitator cu gândul înapoi în timp spre momentul nașterii operei de artă în atelier, spre lumea de mister și taină a creației. Câteva sele provenind din Franța interbelică - piese de valoare muzeală prin calitatea designului și a istoriei lor - ne-au fost împrumutate cu deosebită amabilitate de către sculptorii Vasile Gorduz și Mihai Buculei⁶, de către doamna Elena Mac Constantinescu.

Desigur că iconografia atât de bogată a atelierului de la Meudon al lui Rodin și a expozițiilor sale, în special imaginile reprezentând

8. Camille Claudel, "Valsul", ipsis patinat. Colecția Alexandra Slătinaru-Sturdza și Șerban Sturdza, București

operele sculptorului în 1913 la École de Médecine⁷, a fost pentru noi sursă plină de sugestii în ceea ce privește o prezentare mai expresivă a lucrărilor, pe seale și platforme, în dorința evitării unei expuneri convenționale.

În spațiul Rodin - Claudel, placă turnantă a expoziției, sculpturile celor doi artiști au fost ridicate pe socluri simple, rustice, cioplite de dulgheri, realizate după desenele arhitecților Alexandru Beldiman și Moise Mathé, în spiritul aceluiași gând de trimitere spre lumea atelierului.

Lumina caldă, filtrată, revărsându-se în zilele însorite prin ferestrele înalte ale Palatului, drapate în galben, nu face decât să evoce o ambianță gândită de Rodin însuși pentru operele sale.

*Un hall tendu de jaune où la lumière pénètre à grand flot sur les marbres et les plâtres, une première impression de fraîcheur et de repos...*⁸.

NOTE

¹ Expoziție de sculptură franceză (1840-1920) din patrimoniul Muzeului Național de Artă al României și din colecția doctor Alexandru Slătineanu, deschisă la sediul muzeului între 11 iulie 1996-31 decembrie 1996. Muzeografi organizatori: Ioana Beldiman și Octav Boicescu.

² v. Maurice Rheims, *La sculpture au XIX-ème siècle*, Paris, 1972; Maurice Rheims, Yves Devaux, *L'univers des bronzes et des fontes ornementales (chefs-d'oeuvre et curiosités, 1850-1920)*, Paris, 1978; Albert Boime, *Hollow Icons; The Politics of Sculpture in Nineteenth-Century France*, Kent, Ohio, London, 1987.

³ v. Rheims-Devaux, pp.251-303.

⁴ Reine-Marie Paris, Arnaud de la Chapelle, *L'oeuvre de Camille Claudel. Catalogue raisonné*, Paris, 1991.

⁵ v. Frédéric Grunfeld, *Rodin*, Paris, 1988, pp.246-247.

⁶ Aceste piese au aparținut inițial sculptorilor Ion Jalea și, respectiv, Boris Caragea.

⁷ v. Alain Beausire, *Quand Rodin exposait*, Paris, 1988, pp.340-343.

⁸ v. Martin Gale în "La Presse", 5 iunie 1900, după Alain Beausire, *op. cit.*, p.199. Este vorba despre ambianța Expoziției "Rodin", Pavillon de l'Alma, Paris, 1900.